

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Första Kammaren. N:o 30.

Tisdagen den 22 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Odelberg* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående bidrag af statsmedel till åstadkommande af en järnväg från Borgholm till Böda å Öland; och
 - 2:o) angående disposition af indragna militiebostället Furuby n:is 2 och 3 i Uppsala län.
-

Herr statsrådet *Westring* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter;
 - 2:o) angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor;
 - 3:o) angående anslag för iståndsättande af åtskilliga hamnanläggningar i Skåne; och
 - 4:o) angående anslag för påbörjande af fullständiga undersökningar rörande den så kallade inlandsbanan.
-

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Anmälades och bordlades

lagutskottets utlåtande n:o 38, i anledning af väckt motion angående formen för äktenskaps ingående; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående aflöningen till lärare vid fortsättningskolor m. m.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura;

n:o 24, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 17 kap. 7 § handelsbalken;

n:o 26, i anledning af väckt motion om ändring af § 5 i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 26 januari 1894;

n:o 27, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillämpning med afseende å elektrisk järnväg af bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd af järnvägs drift;

n:o 28, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående ändring i vissa delar af förordningarne om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

n:o 29, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående ändring af § 9 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, § 8 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 samt §§ 13 och 21 i förordningen angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg den 5 maj 1882; samt

n:o 30, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående löne-regleringar i föreslagna nya församlingar i Stockholm.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 19 innevarande månad bordlagda memorial n:o 49, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under rikstatsens åttonde hufvudtitel.

Punkten 1.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Sedan Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att dels, med godkännande af en i det större akademiska konsistoriets i Uppsala protokoll för den 19 september 1903 intagen öfverenskommelse rörande af studentkåren erbjuden gifva å 80,000 kronor, bevilja ett anslag å 210,840 kronor, att, jämte erforderlig del af samma gifva och sedan en i öfverkommelsen angifven deposition ägt rum, användas till uppförande af gymnastikbyggnad vid universitetet i Uppsala, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och förslag, dels af berörda anslag på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 70,000 kronor, dels ock medgifva, att till utrymme för idrottsplats finge åt universitetet upplåtas ett å uppgjord situationsplan angifvet jordområde om 3,42 hektar af de landshöfdingen i Uppsala län förut på lön anslagna, numera till statsverket indragna löningsjordarna inom Uppsala stads område, att tillträdas den 14 mars 1905, med rätt för vederbörande arrendator af samma jordområde att därefter åtnjuta ett årligt afdrag å arrendet af 255 kronor och med skyldighet för universitetet ej mindre att till arrendatorn utgifva ersättning för den förlust, honom tillskyndades genom områdets afträdande före kontrakttidens utgång, än äfven att, därest området icke vidare komme att användas till idrottsplats vid universitetets gymnastiska institution, återtälla detsamma till statsverket i enahanda skick, som det vid upplåtelsen befunnes äga, hade statsutskottet i sitt utlåtande n:o 9 hemställt, att Kungl. Maj:ts berörda framställning måtte af Riksdagen bifallas.

Hvad utskottet sålunda hemställt hade af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren afslagit utskottets hemställan och Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Då frågan enligt utskottets åsikt måste afgöras genom gemensam votering, hade utskottet i nu föredragna punkt föreslagit en i sådant afseende affattad voteringsproposition.

Vid punkten hade afgifvits reservation af herr *H. R. Törneblad*h, som ansett, att utskottets yttrande i denna punkt bort hafva följande lydelse:

»Då kamrarna sålunda fattat olika beslut angående ifrågasatt upplåtelse af jord till utrymme för idrottsplats och sammanjämkning eller gemensam votering därom ej kan äga rum, samt förslaget om beviljande af anslag till uppförande af en gymnastikbyggnad och om godkännande af sammanhang därmed af uppgjord öfverenskommelse rörande en af studentkåren erbjuden gifva är beroende af den ifrågasatta jordupplåtelsen, torde gemensam votering icke heller om anslaget beviljande kunna ske, hvarför enligt utskottets åsikt frågan i sin helhet måste anses hafva förefallit; hvilket utskottet härigenom skolat för Riksdagen anmäla.»

Herr Törneblad: Jag har låtit anteckna mig såsom reservant i afseende å utskottets hemställan i denna punkt och jag är skyldig

*Ifrågasatt
gemensam
votering om
anslag till en
gymnastik-
byggnad i
Uppsala
m. m.*

*Ifrågasatt
gemensam
votering om
anslag till en
gymnastik-
byggnad i
Uppsala
m. m.
(Forts.)*

framlägga för kammaren de skäl, som bestämt mig därtill, så mycket mera som frågan är ganska allvarsam. Jag är icke heller den ende, som inom utskottet hyst den åsikt, hvilken blifvit i reservationen uttalad, fastän en del icke brytt sig om att reservera sig; vid voteringen stodo 14 röster mot 10.

Mina skäl äro följande. Den gemensamma voteringen utgör egentligen en fortsättning af de gamla voteringarna i förstärkt utskott. Voteringarna i förstärkt utskott skilde sig dock i icke oväsentlig mån från de nuvarande gemensamma voteringarna; befogenheten för de olika utskotten var mycket större, och voteringarna inskränkte sig visst icke till blott statsregleringsfrågor. Redan genom den nya riksdagsordningen gjordes således en inskränkning i afseende å de frågor, som icke skulle kunna förfalla. Praxis inom Riksdagen har sedermera utvecklats dessa undantagsbestämmelser på ett i det hela — dock med åtskilliga afvikelser och variationer — någorlunda konstant sätt. Sålunda har man i allmänhet kommit öfverens därom, att kammares beslut skall ställas oförändradt mot kammares, så att någon stympning eller inskränkning i beslutet, sådana de fattats under gemensamt klubbslag, icke får förekomma. Nu äro i detta fall mom. a) och b) behandlade under ett gemensamt klubbslag och således ett sammanhängande helt. Men äfven om de behandlats hvar och ett för sig, skulle samhörigheten varit så stark, att de icke kunnat skiljas åt, därför att i mom. a), där anslaget är i fråga, uttryckligen hänvisats till mom. b), där jordupplåtelsen är i fråga; studentkårens bidrag, 80,000 kronor, är också gjordt beroende af jordupplåtelsen. Alltså, anslaget och jordupplåtelsen kunna icke skiljas åt. Om anslaget i och för sig skulle kunna och borde voterats; men om jordupplåtelsen — huru förhåller det sig därmed? Praxis har utan undantag, det vågar jag påstå, utvecklats sig så, att om jordupplåtelse, om afhäandande i en eller annan form eller upplåtelse på någon tid af kronans egendom votering icke ägt rum. Detta är icke statsregleringsfrågor. Redan 1884 hade föreslagits att upplåta ett staten tillhörigt område vid Tomtebodas till blindinstitut, således till ett statens eget ändamål. Om denna jordupplåtelse stannade kamrarna i olika beslut, och utan ringaste meningsskiljaktighet — om jag icke mistager mig — förföll frågan, därför att det om densamma icke kunde gemensamt voterats. Enahanda var förhållandet 1894, således tio år senare, med förslaget om ändring af Nya elementarskolan i sammanhang med tomtupplåtelse; äfven detta förslag föll, därför att det var fråga om jordupplåtelse. Om arrende och allt sådant har aldrig kunnat voterats; det är icke statsregleringsfrågor.

Nu säger man, att praxis varit olika, och man åberopar sig därvid på ett fall från 1887 års senare riksdag. Det var nämligen då regeringen, om jag minnes rätt, framlagt frågan om byggande af riksdags- och riksbankshus på Helgeandsholmen. Frågan föll på denna riksdag — och kom tillbaka riksdagen därpå — men huru föll den? Jo, det anställdes verkligt gemensam votering, oaktadt det var fråga om upplåtelse i mer än en form, och om jag icke mistager mig väckte detta icke något motstånd hvarken inom det sammansatta utskottet eller inom Riksdagen. Nu vill jag i förbigående nämna, att

det memorial, som sammansatta utskottet aflät med förslag till gemensam votering, var dagtecknad den 1 juli. Herrarne kunna mycket väl förstå, att man vid den tiden just icke var så angelägen att taga sådana där frågor i hela deras vidd i betraktande; nå, jag skall lämna det åt sitt värde. Och huru Riksdagen var samlad då, kan man förstå däraf, att när det voterades den 4 juli, voro de sammanräknade rösterna 275, af hvilka visst blott mellan 60 och 70 tillhörde Första Kammaren. Men det är icke egentligen det, som jag ser på, att det i en hast kan gå så. Det är naturligt, men det manar icke till efterföljd. Hvilket skäl anfördes nu hufvudsakligen för att man skulle votera, oaktadt det gällde upplåtelse af mark? Jo, skälet lyder ordagrant på följande sätt i det sammansatta utskottets memorial: »Då de olika besluten icke kunna sammanjämkas, och frågan såsom berörande såväl riksbankens som riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter icke kan förfalla, får utskottet föreslå, att den skall afgöras genom gemensam votering. Alltså, det är uttryckligen åberopadt, att det var en fråga, som rörde riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, och därför kunde den icke förfalla. Således finnes i detta prejudikat icke ett tecken till stöd för statsutskottets nu förevarande utlåtande, utan däremot kvarstå med tydlighet båda dessa beslut af 1884 och 1894, att om jordupplåtelse skall icke voteras. I förbigående får jag säga, att man skulle kunna anmärka, att äfven det skälet, att det rörde riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, icke torde vara af afgörande vikt, ty det är icke alla frågor, som röra riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, om hvilka det skall voteras, hvarom också prejudikat bära vittne.

Nu skulle man ju kunna säga, att anslaget skall betraktas såsom hufvudsak och det andra som bisak. Men redan det att studentkårens bidrag är bundet af jordupplåtelsen med alla därtill hörande villkor bland annat om ersättning eventuellt i framtiden och statens återfående af jorden gör, att jordupplåtelsen spelar en afgörande roll. Hade det ursprungligen skrivits så: under förutsättning att Riksdagen lämnar anslag, skulle jordupplåtelse kunna ske såsom följd däraf, eller möjligen tvärtom, så skulle man kunna tänka sig, att man voterade om anslaget. Men så är det icke skrivet. Och att taga ut ett stycke strider mot praxis, såsom jag redan visat, och emot sakens egen natur, då det ena hänger så nära tillsammans med det andra, att de icke kunna skiljas. Men faran att förklara i vissa fall något som hufvudsak och det andra som bisak är så stor att, äfven om ändamålet anses mycket nödigt, man icke kan låta ändamålet helga medlet, hvilket medel skulle för framtiden kunna blifva för Riksdagen ödesdigert. Ty i samma ögonblick man mer och mer rubbar den praxis, som utvecklats sig med de gemensamma voteringarna, är man inne på ett sluttande plan, och på detta sluttande plan borde allra minst Första Kammaren befinna sig. Man vet icke, hvar det stannar. Och redan den omständigheten, att man vågat åberopa ett, visst icke analogt fall, men ett fall, som man påstår vara analogt, nämligen från 1887, visar huru farligt det är att afvika från den rätta stråten i detta hänseende. Den gemensamma voteringens väg är en

*Ifrågasatt
gemensam
votering om
anslag till en
gymnastik-
byggnad i
Uppsala
n. n.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
gemensam
votering om
anslag till en
gymnastik-
byggnad i
Uppsala
m. m.
(Forts.)*

undantagsväg, och undantagsvägar böra i allmänhet varsamt befaras. Jag skall i detta fall tillåta mig uppläsa två citat, det ena från Andra Kammaren och det andra från Första Kammaren; jag skall sluta med det sistnämnda. Citatet från Andra Kammaren är från den 24 april 1891, då en ganska långvarig diskussion förekom om en gemensam votering. Det rörde visserligen icke en med denna fullkomligt likartad sak, men det gällde dock en gemensam votering och uttalandet är betecknande. Det lyder sålunda: »Emellertid kan det sägas såsom en allmän karakteristik af dessa sakers gång, att tendensen har utvecklats sig därhän att begränsa användandet af gemensam votering. Och de, som i likhet med mig någon gång icke äro fullt belättna med Första Kammarens åtgärder och åsikter, böra känna sig tacksamma därför, att Första Kammaren verkat i den riktningen.» Orden uttalades af riksdagsmannen Sven Adolf Hedin.

Vidare skall jag anföra ett yttrande af den 1 maj 1880 i Första Kammaren, också om en gemensam votering, som jag tror rörde riksgäldskontoret och riksbanken, så att det var en ändå ömtåligare sak. Hvem som fällde yttrandet, skall jag säga, när det är uppläst. Men yttrandet talar så för sig själf, att det behöfver knappast den stora auktoritet, som står bakom det. »Den allmänna föreskriften i 63 § riksdagsordningen innefattar, att då kamrarna icke förenat sig om samma beslut, har frågan förfallit, och därifrån undantagas endast några bestämda fall, då gemensam votering må företagas. Nu är det en allmänt erkänd lagtolkningsregel, att, då undantag förekommer, skall undantaget strictissime tolkas. Se vi nu efter, hvad följden skulle blifva af en vidsträckt tolkning af det nu ifrågavarande undantaget, hvarigenom sådana frågor blefve allt mer och mer dragna under gemensam votering, hvilka icke varit afsedda att sålunda afgöras, så finna vi, att därigenom blefve i själfva verket hela representationsskicket förryckt och i stället för att grundlagen velat hafva ett tvåkammerssystem, öfvergår man till ett enkammersystem. Om däremot, också genom ett missbruk, någon gemensam votering icke företagits, där den bort äga rum, skulle därigenom endast den olägenheten hafva inträffat, att möjligtvis någon nyttig fråga, som vid en riksdag hade kunnat gå igenom, vid den riksdagen förfallit och måste åter upptagas vid en kommande riksdag». Orden yttrades af kammarens dåvarande ledamot, sedermera kammarens mångårige talman, greve Gustaf Lagerbjelke, hvilken icke torde hafva varit alldeles okunnig i sådana frågor och hvilkens omsorg om bevarandet af den rätta tillämpningen af statsskicket naturligtvis ingen i denna kammare kan bestrida.

Med afseende å hvad jag nu haft äran anföra och ehuru jag finner ändamålet med Kungl. Maj:ts förslag mycket godt — hvilket icke inverkar på den nu förevarande saken — måste jag för min del yrka bifall till reservationen eller att kammaren förklarar, att frågan skall anses hafva förfallit.

Herr Billing: Det är just icke särskildt behagligt att i en fråga sådan som denna uppträda emot den siste talaren, hvilken i ämnen af här föreliggande slag länge gällt såsom auktoritet inom

kammaren. Däremot är det ganska behagligt, att, när nu det tvistas om huruvida här gemensam votering skall anställas eller icke, diskussionen kan äga rum alldeles oberoende af själfva sakintresset i det föreliggande ärendet, där talaren och jag äro ense om ändamålet och kanske äfven äro ense därutinnan, att det är i hög grad tvifvelaktigt, huru en gemensam votering skulle utfalla. Man kan alltså diskutera frågan utan att på något sätt vilja söka befordra uppnäendet af ett visst mål.

Jag vill då till en början gärna medgifva, att tvekan kan i detta ärende på goda skäl föreligga och att en sådan tvekan äfven förekommit inom statsutskottet och särskildt inom den afdelning, som haft om hand den förberedande behandlingen af den föreliggande frågan. Det finnes ju nämligen icke i grundlagen uttryckligen uttaladt, hvilka villkor eller bestämmelser som kunna vara vidfogade en anslagsfråga utan att förhindra gemensam votering. Man har då här att, såsom den siste talaren gjorde, vända sig till den praxis, som inom Riksdagen utbildat sig, och jag vill gärna medgifva, att en dylik praxis måste ha en stor betydelse. Men å andra sidan bör man också ha klart för sig, att en sådan praxis icke kan tillmätas en afgörande betydelse och allra minst, då, såsom här, det ena prejudikatet står emot det andra. Den siste talaren omnämnde, hvilka prejudikat i detta afseende varit föremål för betraktelser och öfverläggningar inom statsutskottet, och jag vill nu först fästa mig vid fallet Nya elementarskolan. Detta fall är verkligen likartadt med det nu föreliggande, och där nekades gemensam votering. Men så ha vi prejudikatet angående nya riksdagshuset, och detta prejudikat tror jag icke den siste talaren kan betaga dess betydelse därigenom att han säger, att det gällde riksgäldskontoret och riksbanken, ty det gällde då lika visst som nu fråga om upplåtelse af jord. Jag tror att man måste medgifva, att här stå två hvarandra motsatta prejudikater från Riksdagens praxis bredvid hvarandra, och redan den omständigheten gör, att man icke bör alldeles obetingadt böja sig inför hvad som förut skett i likartade fall. Och om jag förut i någon mån kände mig fri från den trældom, som mängen vill binda oss vid med hänsyn till hvad Riksdagen förut gjort, så har den siste talarens anförande fullständigt frigjort mig från sådan trældom, då han förklarade, att man måste taga hänsyn till att ett riksdagsbeslut fattats i sommarvärmen. Alltså, om ett beslut fattats i juli månad, har det icke samma betydelse, som om det fattats i februari månad. Det gläder mig att höra, att den ärade talaren i en sådan rent formell fråga tager hänsyn till sådana materiella synpunkter. Vidare var hans yttrande också för mig särskildt frigörande därigenom att han lade vikt vid, att så många voro frånvarande särskildt af Första Kammarrens ledamöter, då den gemensamma voteringen rörande riksdagshuset beslöts. Detta är ju då äfven ett exempel på, att man får läsa Riksdagens beslut med en viss kritik. Gentemot den nyss nämnda omständigheten, som skulle förringa värdet af 1887 års beslut, står det förhållande att, såsom jag förmodar, stockholmrepresentanterna och sålunda äfven de strängaste grundlagstolkarne voro vid tillfället närvarande.

*Ifrågasatt
gemensam
votering om
anslag till en
gymnastik-
byggnad i
Uppsala
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
gemensam
votering om
anslag till en
gymnastik-
byggnad i
Uppsala
m. m.
(Forts.)*

För att emellertid nu besvara frågan, om i ett ärende, som det förevarande, kan gemensamt voterat eller icke, måste man uppställa den frågan: hvilka villkor kunna fästas vid en anslagsfråga utan att därigenom gemensam votering förhindras? På denna fråga kan helt visst ej svaras bestämdt genom att endast gifva ett visst attribut åt villkoret. Från den tid jag tillhörde konstitutionsutskottet erinrar jag mig, att där mycket allvarligt öfverlades om huru man skulle kunna närmare i grundlagen bestämma, hvilka villkor skulle kunna få vara fästa vid en anslagsfråga utan att förhindra votering, och hvilka icke skulle kunna få därvid förekomma, och man tänkte sig åtskilliga bestämmelser, såsom t. ex., att det skulle finnas något organiskt samband, något nödvändigt sammanhängande o. s. v., men man måste uppgifva alla dylika försök till teoretiskt principiella bestämmelser. Jag tror icke heller, att det är alldeles riktigt att säga så: om villkoret är en *hufvudsak* i beslutet, skall det ej voterat, är det en *bisak*, skall det voterat; ty, såsom den siste talaren sade, detta skulle lätt kunna leda till missbruk, om jag än icke vill förneka att denna fråga: hvad är hufvudsak och hvad är bisak? har sitt värde vid bedömandet af ett voteringsfråga. Men för mig, som just ej är mycket teoretiker och allra minst juridisk eller grundlagsteoretiker, för mig ter det sig så, som om man verkligen skulle kunna på en enklare praktisk väg komma något längre. Jag frågar då: hvilken är den gemensamma voterings uppgift? och den frågan besvarar jag sålunda: den är att slita en tvist emellan de båda kamrarna. Nå väl, då frågar jag vidare, och detta är den enkla frågan: hvad är det, om hvilket de båda kamrarna varit utaf olika mening? Bli då svaret: de båda kamrarna äro oense om en sak, hvarom icke får gemensamt voterat, ja då kan det ju icke heller blifva någon gemensam votering. Återigen, därest svaret på den framställda frågan blir det, att kamrarna äro oense angående en sak, hvilken i och för sig bör afgöras genom gemensam votering, ja då skall där gemensamt voterat. Om jag nu tillämpar denna enkla praktiska regel på här föreliggande fall och frågar: hvarom hafva Första och Andra Kammaren i detta fall varit oeniga, så blir svaret: oenigheten har ingalunda gällt upplåtelsen af en liten jordbit, utan oenigheten har rört anslagsfrågan. Då nu kamrarnas oenighet rör — icke villkoret, jordupplåtelsen, utan just själfva anslagsfrågan, så synes det mig, som om här borde gemensamt voterat; och på denna grund anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Fahlbeck: Denna sak är visserligen af beskaffenhet att böra noga och väl öfvervägas. Ingalunda får den afgöras endast efter tidigare följda förfaringssätt och efter prejudikater, utan ännu mera med hänsyn till framtiden och de konsekvenser, som kunna följa af ett beslut i den ena eller andra riktningen.

Frågan är, huruvida en jordupplåtelse eller en afsöndring af jord från kronan kan genom gemensam votering afgöras. Den svenska kronan äger mycket jord, och det låter tänka sig, att uti en framtidig förslag kunna väckas om att den eller den statsegendomen skulle upplåtas utan ersättning eller låt vara emot ersättning t. ex. till bil-

dande af egna hem. Skall man då kunna votera om sådana frågor? Naturligtvis icke, men möjligen skulle då fallet för i dag kunna åberopas såsom prejudikat.

De gemensamma voteringarna äro förvisso en lika viktig som intressant institution i vår författning, men det är äfven en ganska farlig sådan, när desamma innebära tvåkammerssystemets öfvergifvande för enkammersystemet. Att den gemensamma voteringen under ständsriksdagarna starkt utvecklades, var helt naturligt, ty då hade man fyra kamrar, och det var ofta mycket svårt att få ett gemensamt beslut till stånd; men med ett tvåkammerssystem äro svårigheterna härvid ingalunda lika stora. Vidare bör väl bemärkas, att den gemensamma voteringen ursprungligen ansetts böra ifrågakomma endast vid ärenden, hvilka icke borde få förfalla, enär ett viktigt statsintresse fordrade deras omedelbara afgörande. Är nu den föreliggande frågan af denna art? Mig synes så icke vara fallet. Om denna fråga uppskjutes på ett eller två års tid, — det är sannolikt att den återkommer, — ej innebär väl detta för staten någon som helst risk? Däremot synes det mig vara att slå in på en ganska farlig väg, därest vi i detta fall gå till gemensam votering.

Jag tillåter mig därför yrka afslag å statsutskottets hemställan samt bifall till herr Törnebladhs reservation.

Herr Trygger: I fall frågan, huruvida i detta fall gemensam votering finge äga rum eller icke, vore underkastad konstitutionsutskottets pröfning och jag där sutte såsom domare emellan tvistande uppfattningar, skulle jag utan all tvekan gifva den förste talaren rätt. Men det kan icke förnekas att man, då kamrarna därom äro ense, har rättighet att fästa afseende vid, huruvida en sådan bestämmelse, som den om jordupplåtelse, i detta fall bör i förhållande till anslagsfrågan betraktas såsom en bagatell, en bisak eller icke. Sålunda är min ståndpunkt denna: om kamrarna äro ense om att denna jordupplåtelse är en bisak, en obetydlighet, någonting alldeles oväsentligt i förhållande till anslaget, ja, då kunna kamrarna med godt samvete besluta gemensam votering, och det synes mig verkligen, som om kamrarna i förevarande fall kunna uppfatta den ifrågasatta jordupplåtelsen såsom en bisak. Men därest meningarna skulle vara olika så till vida, att den ena kammaren anser, att jordupplåtelsen icke är en bisak, då är också naturligtvis denna kammare i sin fulla rätt, när den vägrar inlåta sig på gemensam votering i frågan.

Min ståndpunkt är alltså helt enkelt den, att i ett fall som det föreliggande få kamrarna handla efter omständigheterna. Om de anse hvad som förenats med anslagsfrågan innefatta en bisak, och därom äro ense, böra de kunna besluta gemensam votering, och då jag hyser den uppfattningen, att jordupplåtelsen i detta fall är en obetydlig bisak till anslaget, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande af den utaf utskottet i förevarande punkt föreslagna vote-

ringsproposition samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets förslag, skulle godkänna den vid punkten afgifna reservation; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 4.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarrens tillfälliga utskotts den 19 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 4.

Anmälades och bordlades bankoutskottets memorial n:o 7, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor;
- 2:o) angående anslag för iståndsättande af åtskilliga hamnanläggningar i Skåne;
- 3:o) angående anslag för påbörjande af fullständiga undersökningar rörande den så kallade inlandsbanan;
- 4:o) angående bidrag af statsmedel till åstadkommande af en järnväg från Borgholm till Böda å Öland; samt
- 5:o) angående disposition af indragna militiebostället Furuby n:is 2 och 3 i Uppsala län.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,49 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*